

2010

STAN I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2010 R.

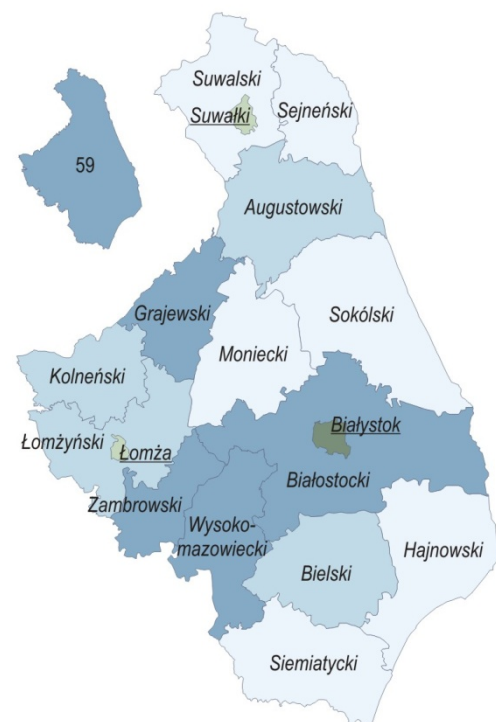

2010

Ogólne informacje o ludności

W końcu 2010 r. w województwie podlaskim mieszkało 1188,3 tys. osób, tj. 3,1% ogółu ludności Polski. Pod względem liczby mieszkańców województwo uplasowało się na 14 miejscu w kraju, a mniejszą liczbę

LUDNOŚĆ NA 1 km² WEDŁUG POWIATÓW W 2010 R.
Stan w dniu 31 XII

ludności zanotowano tylko w województwach opolskim i lubuskim. Średnia gęstość zaludnienia, tj. liczba osób przypadająca na 1 km², wynosiła na Podlasiu 59 (w Polsce – 122). Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne na terenie województwa – najwyższy odnotowano w Białymstoku i Łomży (odpowiednio 2891 i 1935 osób na 1 km²), zaś najniższy – w powiatach sejneńskim i suwalskim (24 i 27 osób na 1 km²).

Ludność miejska (skupiona w 39 miastach zlokalizowanych na terenie Podlasia) w omawianym okresie liczyła 717,8 tys. osób i stanowiła 60,4% ogółu mieszkańców województwa, przekraczając o 0,2 pkt proc. poziom zanotowany rok wcześniej. Wzrost odsetka ludności zamieszkującej tereny miejskie był między innymi skutkiem wyodrębnienia się w 2010 r. nowego miasta (Szepietowa). Taka wartość wskaźnika urbanizacji umiejscowiła województwo podlaskie na 9 pozycji w kraju, gdzie udział ludności miejskiej wynosił w omawianym okresie 60,9%. Wspomniane zmiany administracyjne przyczyniły się równocześnie do zmniejszenia liczby ludności mieszkającej na wsi. W końcu 2010 r. tereny wiejskie

zamieszkiwało 470,5 tys. osób (wobec 474,0 tys. osób w 2009 r.). Tym samym odsetek ludności wiejskiej (wskaźnik ruralizacji) w województwie podlaskim osiągnął poziom 39,6%, co oznacza spadek o 0,2 pkt proc. w stosunku do stanu sprzed roku. Udział mieszkańców wsi w ogólnej liczbie ludności Polski w końcu 2010 r. był niższy i wynosił 39,1%. W analizowanym okresie (podobnie jak rok wcześniej) województwo podlaskie zajmowało pod tym względem 8 miejsce w kraju.

Tabl. 1. Podstawowe dane demograficzne

Wyszczególnienie	2009	2010	
		województwo podlaskie	Polska
Ludność ^a	1189731	1188329	38200037
miasta	715761	717781	23264383
wieś	473970	470548	14935654
w tym kobiety	610484	609642	19755664
Kobiety na 100 mężczyzn ^a	105	105	107
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej ^a	59	59	122
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ^a	57,8	57,3	55,2
Małżeństwa:			
w liczbach bezwzględnych	7557	7003	228337
na 1000 ludności	6,33	5,87	5,98
Rozwody:			
w liczbach bezwzględnych	2040	1937	61300
na 1000 ludności	1,71	1,63	1,61
Separacje	117	105	2789
Urodzenia żywe:			
w liczbach bezwzględnych	12202	11928	413300
na 1000 ludności	10,22	10,00	10,82
Zgony:			
w liczbach bezwzględnych	12165	11814	378478
na 1000 ludności	10,19	9,91	9,91
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	4,67	4,53	4,98
Przyrost naturalny:			
w liczbach bezwzględnych	37	114	34822
na 1000 ludności	0,03	0,10	0,91
miasta	2,06	1,95	0,62
wieś	-2,99	-2,70	1,36
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały:			
w liczbach bezwzględnych	-1721	-1516	-2114
na 1000 ludności	-1,44	-1,27	-0,06

^a Stan w dniu 31 XII.

Pomimo, że rok 2010 był w Polsce trzecim z kolei, w którym odnotowano dodatni przyrost rzeczywisty ludności (przez okres wcześniejszych 11 lat liczba mieszkańców naszego kraju zmniejszała się), to w województwie podlaskim w analizowanym okresie po raz kolejny stwierdzono ubytek rzeczywisty ludności, który wyniósł -0,12% (w 2009 r. -0,15%). Notowany na przestrzeni ostatnich lat ujemny przyrost rzeczywisty ludności spowodował, że w porównaniu ze stanem stwierdzonym w 2000 r. liczba Podlasiaków zmniejszyła się o 22,4 tys. osób. O spadku liczby mieszkańców naszego województwa zdecydowało utrzymujące się od wielu lat ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych definitywnych (na pobyt stały), a także niska liczba urodzeń. Rok 2010 był na Podlasiu trzecim z rzędu (po 7 poprzednich latach charakteryzujących się mniejszą liczbą urodzeń żywych niż zgonów), w którym został odnotowany dodatni przyrost naturalny ludności. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa ukształtował się on na poziomie 0,10 (wobec 0,03 w roku poprzednim) i nadal wyraźnie odbiegał od wskaźnika ogólnokrajowego wynoszącego 0,91 (w 2009 r. -0,86). W omawianym roku przeciętnie na każde 100 tys. ludności zamieszkującej na Podlasiu przybyło 10 osób (w 2009 r. - 3 osoby), zaś w kraju przybyło 91 osób (podczas gdy rok wcześniej - 86 osób). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż w miastach województwa podlaskiego wskaźnik przyrostu natu-

ralnego (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) przyjął wartość dodatnią i wyniósł 1,95, podczas gdy na terenach wiejskich w dalszym ciągu był ujemny i ukształtował się na poziomie minus 2,70. W Polsce w 2010 r., zarówno w miastach jak i na wsi, stwierdzono dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego, a wyniósł on odpowiednio 0,62 i 1,36.

Struktura ludności według płci w województwie podlaskim od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców nieznacznie przeważają kobiety, które w końcu 2010 r., tak samo jak przed rokiem, stanowiły 51,3% ogółu ludności województwa. W omawianym okresie współczynnik feminizacji (liczba kobiet na 100 mężczyzn) ukształtował się na poziomie identycznym jak rok wcześniej (i w latach poprzednich) osiągając wartość 105, zaś w podziale na miasta i wieś – odpowiednio 111 i 98. Wskaźnik ten zmieniał się również w zależności od wieku; wśród osób do 45 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (95 kobiet na 100 mężczyzn), powyżej tego wieku pań było zdecydowanie więcej niż panów (współczynnik feminizacji wyniósł 123), przy czym w najstarszej grupie wiekowej (70 lat i więcej) na 100 mężczyzn przypadało aż 171 kobiet.

Wiek środkowy (mediana wieku – oznacza, że połowa populacji nie osiągnęła tego wieku, a druga połowa go przekroczyła) mieszkańców województwa podlaskiego z roku na rok jest coraz wyższy. W końcu 2009 r. połowa ludności województwa nie przekroczyła 37,7 lat, podczas gdy rok później statystyczny mieszkaniec Podlasia był w wieku 38,1 lat. Wiek środkowy kobiet w 2010 r. wynosił 40,2 lat (w 2009 r. – 39,8 lat), a mężczyzn – 36,1 lat (w 2009 r. – 35,8 lat). Ludność zamieszkała na terenach wiejskich Podlasia jest starsza od mieszkańców miast. W końcu 2010 r. połowa populacji osób mieszkających na wsi nie osiągnęła wieku 38,7 lat (rok wcześniej – 38,5 lat), natomiast w miastach – 37,7 lat (przed rokiem – 37,3 lat). Jest to sytuacja odwrotna do zanotowanej w kraju, gdzie ludność miejska jest starsza niż zamieszkująca tereny wiejskie (w 2010 r. mediana wieku ludności ogółem w Polsce przybrała wartość 38,0 lat, przy czym w miastach ukształtowała się na poziomie 39,2 lat, a na wsi – 36,2 lat).

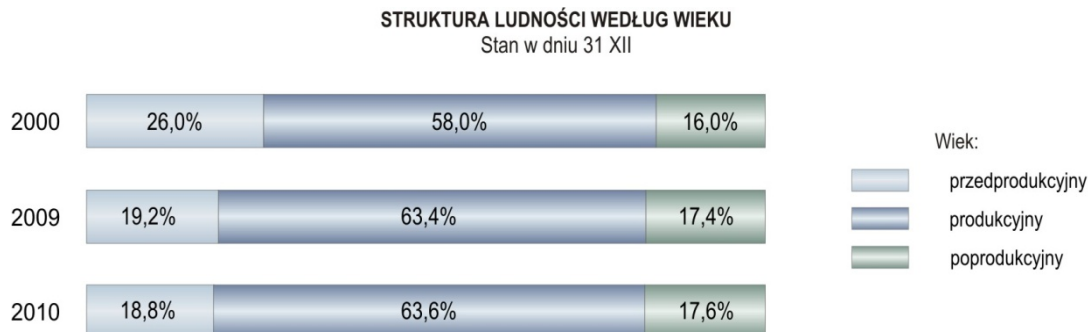
Rezultatem przemian w procesach demograficznych (depresja urodzeniowa lat dziewięćdziesiątych poprzedniego oraz początku obecnego stulecia) jest sukcesywne zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży (0-17 lat). Dane wskazują, że w 2010 r. nastąpił dalszy spadek liczby osób w wieku poniżej 18 lat, które stanowiły 18,8% ogólnej populacji mieszkańców województwa podlaskiego wobec 19,2% w 2009 r. Podobną prawidłowość można zauważyć wśród dzieci i młodzieży w wieku poniżej 15 lat, których udział w ogólnej liczbie ludności w końcu 2010 r. obniżył się do 14,8% (z 15,1% w roku poprzednim).

*Tabl. 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym
Stan w dniu 31 XII*

Wyszczególnienie	2009	2010	2009	2010
	w liczbach bezwzględnych		w odsetkach	
O g ó l e m	1189731	1188329	100,0	100,0
w wieku:				
Przedprodukcyjnym	228714	223343	19,2	18,8
Produkcyjnym	754096	755651	63,4	63,6
mobilnym	477482	477116	40,1	40,2
niemobilnym	276614	278535	23,3	23,4
Poprodukcyjnym	206921	209335	17,4	17,6

Zmiany można zaobserwować również wśród osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni – 18-64 lata). Z danych za 2010 r. wynika, że odsetek osób w wieku zdolności do pracy w ogólnej liczbie ludności wzrósł o 0,2 pkt proc. w stosunku do roku poprzedniego (rok wcześniej – o 0,3 pkt proc.).

Ważny jest fakt, że w wiek produkcyjny wkraczają coraz mniej liczne roczniki osiemnastolatków. W 2009 r. było ich 18,3 tys., zaś rok później omawianą grupę tworzyło już tylko 17,2 tys. osób. Proces starzenia się zasobów siły roboczej powodowany jest jednocześnie zwiększaniem się liczby osób w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia. W końcu 2010 r. udział ludności w tym wieku w ogólnej populacji osób w wieku produkcyjnym wynosił 36,9% i był on o 0,2 pkt proc. wyższy niż w roku poprzednim.

Obserwuje się również postępujący wzrost liczby osób w wieku emerytalnym (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej). W końcu 2010 r. udział tej grupy ludności w ogólnej populacji osiągnął poziom 17,6% i zwiększył się o 0,2 pkt proc. w stosunku do zanotowanego rok wcześniej. Coraz mniej korzystne stają się relacje między poszczególnymi ekonomicznymi grupami wieku ludności, co obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. W końcu 2010 r. w województwie podlaskim wynosił on 57, tj. 29 dla wieku przedprodukcyjnego i 28 dla wieku poprodukcyjnego. W 2000 r. omawiany wskaźnik osiągnął wartość 73, przy czym dla osób w wieku poniżej 18 roku życia wyniósł 45, podczas gdy dla osób w wieku poprodukcyjnym ukształtował się na poziomie zbliżonym do notowanego w ostatnich latach i przyjął wartość 28. Podobne relacje między poszczególnymi grupami wieku ludności obserwowano w kraju. W 2010 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 55 osób w wieku nieprodukcyjnym, tj. 29 osób w wieku do 17 lat i 26 osób w wieku emerytalnym, natomiast w 2000 r. współczynnik obciążenia ekonomicznego wynosił 64, tj. 40 – w przypadku wieku przedprodukcyjnego i 24 – dla wieku poprodukcyjnego.

Małżeństwa

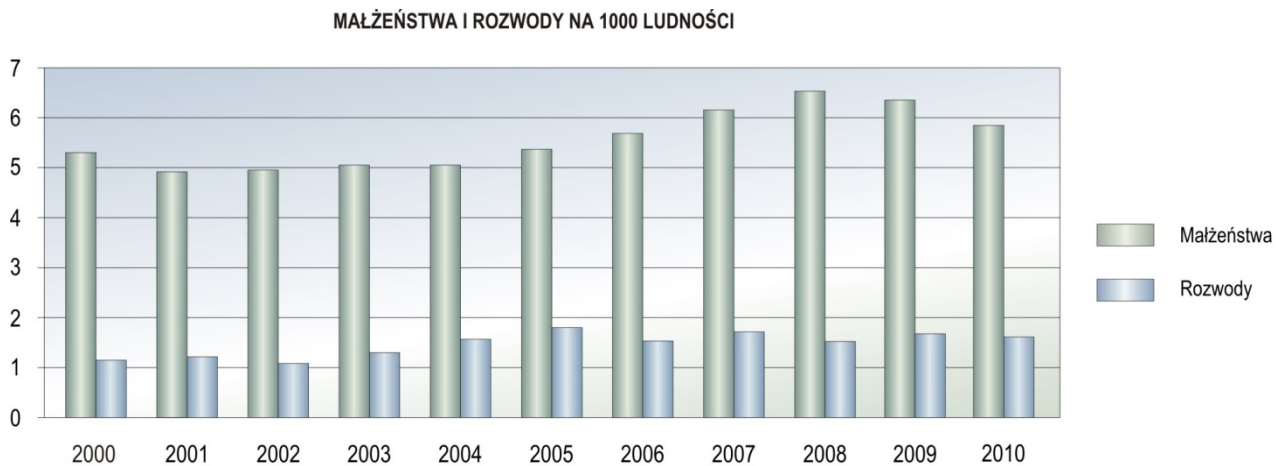
W 2010 r. w województwie podlaskim zarejestrowano ponad 7,0 tys. związków małżeńskich, tj. o 7,3% mniej niż rok wcześniej. Współczynnik małżeństw (liczony na 1000 ludności) zmalał do poziomu 5,9 z 6,3 przed rokiem (w kraju w 2010 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 6,0). Częstość zawierania małżeństw była nieco wyższa w miastach niż na obszarach wiejskich, a omawiany wskaźnik wynosił odpowiednio 6,0 i 5,7. Podobną sytuację obserwowano w 2009 r., kiedy to współczynnik małżeństw ukształtował się na poziomie 6,4 na terenach miejskich i 6,2 na wsi. Od 2001 r. do 2008 r. liczba nowo zawieranych małżeństw rosła, zaś od 2009 r. nastąpiło załamanie tego trendu, co może przyczynić się do zahamowania wzrostu liczby urodzeń.

Średni wiek kobiet wstępujących w związek małżeński w 2010 r. wynosił 25,7 lat (w miastach – 26,1 lat, na wsi – 24,9 lat), a dla wychodzących za mąż po raz pierwszy – 25,3 lat (odpowiednio 25,7 lat i 24,6 lat), z tym, że w przypadku panien wstępujących w związek małżeński z kawalerem – 25,2 lat (w miastach – 25,6, na wsi – 24,5 lat). Mężczyźni zawierający małżeństwo mieli średnio 27,6 lat (w miastach – 27,8 lat, na wsi – 27,3 lat) lub 27,3 lat, jeśli żenili się po raz pierwszy (odpowiednio 27,4 lat i 27,0 lat), a w przypad-

ku kawalerów wstępujących w związek małżeński z panną – 27,1 lat (w miastach – 27,3 lat, na wsi – 26,8 lat).

W omawianym roku wśród nowo zawieranych związków, tak samo jak rok wcześniej, prawie 88% to małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami (w kraju – około 85%).

Małżeństwa wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, stanowiły 73,0% ogółu zawieranych prawnie związków (w kraju – 68,1%). Odsetek takich małżeństw był wyższy na terenach wiejskich (77,7%) niż w miastach (70,1%). Spośród 5114 małżeństw wyznaniowych aż 4690 zawarto w kościele katolickim, a w pozostałej grupie największy udział miały związki zawierane w polskim autokefalicznym kościele prawosławnym (415 małżeństw).

Rozwoody i separacje

W 2010 r. w województwie podlaskim zostało orzeczonych prawomocnie przez sądy 1937 rozwodów, co w porównaniu z poprzednim rokiem oznacza spadek o 5,0% (w miastach – o 5,9%, a na wsi – o 1,7%). Liczba rozwodów na terenach miejskich jest zdecydowanie wyższa niż na wsi. W 2010 r., podobnie jak rok wcześniej, prawie 80% ogółu rozwodów dotyczyło mieszkańców miast, a w ponad 2/3 przypadków powództwo o rozwód wniosła kobieta. Wina najczęściej nie była orzekana (65,0% przypadków), a orzeczenie rozwodu z winy żony nastąpiło jedynie w 3,6% przypadków. Najczęściej jako przyczynę rozwodu małżonkowie deklarowali niezgodność charakterów (wyłącznie – co czwarta przyczyna wszystkich rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – prawie co trzecia), kolejne powody to alkoholizm (wyłącznie – 10,4% wszystkich rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – 25,8%) oraz zdrada lub trwały związek uczuciowy z inną osobą (wyłącznie – 9,0% wszystkich rozwodów, a w połączeniu z innymi przyczynami – 22,4%).

Wśród małżeństw rozwiedzionych w 2010 r. 60,0% w momencie rozwodu wychowywało dzieci w wieku do 18 lat (odpowiednio w mieście 59,9%, a na wsi 60,2%). Liczba tych dzieci wynosiła 1763. Do wspólnego ich wychowywania zobowiązało się ponad 70% rozwiedzionych małżeństw, tylko w przypadku co czwartego rozwodu sąd przyznał opiekę nad dziećmi wyłącznie matce, a jedynie w niespełna 3% przypadków – wyłącznie ojcu.

W 2010 r. w województwie podlaskim sądy orzekły 105 separacji, czyli o 12 (o 10,3%) mniej niż przed rokiem. W analizowanym okresie wobec małżeństw zamieszkałych w miastach zostało orzeczonych 76 separacji (o 2,7% więcej niż rok wcześniej), natomiast na wsi orzeczono ich 29 (o 32,6% mniej niż w roku poprzednim).

Rok 2010 był szóstym z kolei od momentu wprowadzenia instytucji separacji, w którym sądy orzekały jej zniesienie. W województwie podlaskim w omawianym roku miało miejsce 9 takich przypadków, podczas gdy rok wcześniej sądy orzekały zniesienie separacji w 5 przypadkach.

Urodzenia

W 2010 r. w województwie podlaskim zanotowano 11928 urodzeń żywych, tj. o 2,2% (o 274 urodzeń) mniej niż w roku poprzednim i o 1,3% mniej niż w 2000 r.

Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1000 ludności) w 2010 r. wyniósł 10,00 (w kraju – 10,82), podczas gdy w 2009 r. ukształtował się na poziomie 10,22. W województwie podlaskim zarówno w miastach, jak i na wsi na 1000 ludności przypadało 10,00 urodzeń żywych. Na terenach wiejskich najniższy współczynnik urodzeń (4,61) stwierdzono w gminach Czyże i Dubicze Cerkiewne, a biorąc pod uwagę wyłącznie miasta – w Kleszczelach (3,54), Lipsku (5,64) i Stawiskach (5,87). Najwięcej urodzeń w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w gminie Raczki (14,78) i mieście Suraz (13,93).

Pomimo rosnącej w ostatnich latach liczby urodzeń, nadal poziom reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności kształtujący się na poziomie 2,1-2,15, tj. kiedy w danym roku na 1 kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio 2,1-2,15 dzieci. Jest to wielkość optymalna, określana, jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego. W 2010 r. w województwie podlaskim współczynnik dzietności osiągnął wartość 1,313, podczas gdy w 2009 r. wyniósł 1,346. Podobnie jak przed rokiem był on niższy od wskaźnika ogólnokrajowego, który w 2010 r. ukształtował się na poziomie 1,382. W miastach województwa podlaskiego w 2010 r. na 1 kobietę przypadało średnio 1,222 dzieci, natomiast na wsi – 1,466.

Ogólny współczynnik płodności, określany liczbą urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), w 2010 r. osiągnął na Podlasiu poziom 39,87 (w Polsce – 43,49), podczas gdy rok wcześniej wyniósł 40,40. Wyższa płodność obserwowana jest u kobiet mieszkających na terenach wiejskich. W 2010 r. na wsi na 1000 kobiet w wieku rozrodczym przypadały 44 urodzenia żywe, natomiast w miastach – 38. W skali kraju współczynniki te ukształtowały się odpowiednio na poziomie 46 i 42.

Przeobrażenia demograficzne (które rozpoczęły się w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku) spowodowały między innymi przesunięcie najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do grupy 25-29 lat, a także wyraźny wzrost płodności w grupie wieku 30-34 lata, będący w znacznej mierze skutkiem realizacji urodzeń wcześniej „odłożonych”. Jest to efekt wyboru, jakiego dokonują ludzie młodzi decydując się najpierw na osiągnięcie określonego poziomu wykształcenia oraz stabilizacji ekonomicznej, a dopiero potem na założenie rodziny oraz jej powiększenie. W omawianym roku płodność kobiet (liczba urodzeń ży-

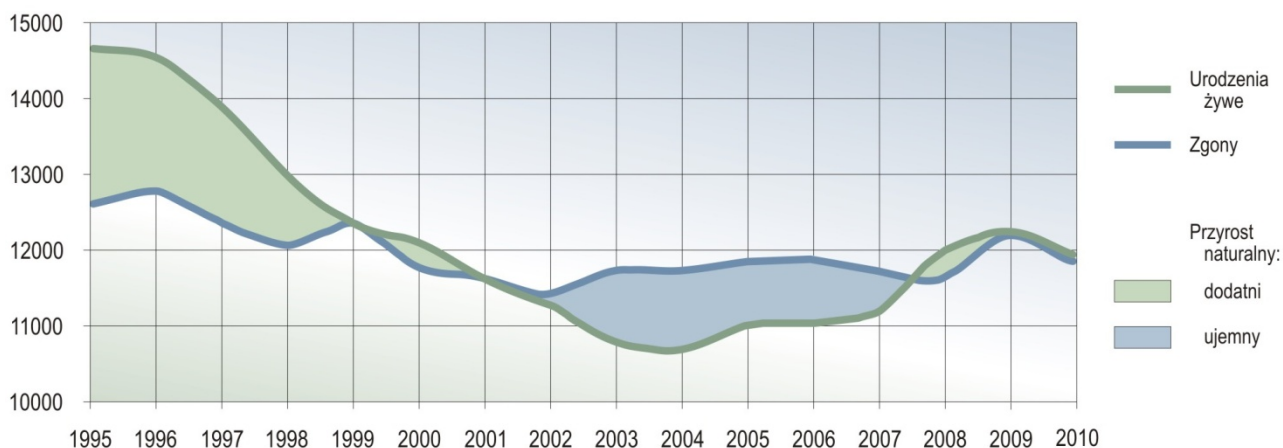
PRZYRÓST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI WEDŁUG POWIATÓW W 2010 R.

wych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym) zamieszkałych na terenie naszego województwa w grupie wieku 20-24 wyniosła 49, w przedziale wiekowym 25-29 – 89, a w grupie wieku 30-34 – 76 (w Polsce w tych grupach wiekowych kształtowała się ona odpowiednio na poziomie: 56, 94, 75). Konsekwencją zmiany zachowań prorodzinnych jest także podwyższenie się średniego wieku rodzenia dziecka, który w 2010 r. wynosił 28,4 lat, a u rodzących po raz pierwszy – 26,4 lat. Dla porównania w roku poprzednim wiek ten był niższy i wynosił odpowiednio 28,2 lat i 26,0 lat. Urodzenia z matek nastoletnich (poniżej 20 roku życia) w 2010 r. stanowiły nieco ponad 4% ogółu urodzeń, natomiast z matek mających 35 lat i więcej – ponad 12%. W 2010 r. odsetek matek legitymujących się dyplomem ukończenia szkoły wyższej osiągnął ponad 42%, natomiast wykształcenie co najmniej zasadnicze zawodowe posiadało prawie 79% rodzących kobiet.

W 2010 r. w województwie podlaskim odnotowano 44 urodzenia martwe. Urodzenia pozamałżeńskie stanowiły 13,7% wszystkich urodzeń. Największa liczba urodzeń przypadła na miesiąc lipiec, a rozpatrując dni tygodnia – na środę. Zdecydowana większość to urodzenia pojedyncze (prawie 98% wszystkich urodzeń). Dodatni przyrost naturalny tj. większa liczba urodzeń niż zgonów, jaki miał miejsce w naszym województwie w ostatnich trzech latach, wpłynął na nieco korzystniejsze kształtowanie się współczynnika dynamiki demograficznej (liczby urodzeń przypadającej na 1 zgon). Wartość tego współczynnika w 2010 r. wyniosła 1,010, przy czym w miastach na 1 zgon przypadało 1,244 urodzeń, a na wsi – 0,789. W kraju omawiany wskaźnik osiągnął poziom 1,092 (w miastach – 1,064, na wsi – 1,135).

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Zgony

W 2010 r. w województwie podlaskim zmarło 11814 osób, tj. o 2,9% (o 351 osób) mniej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności (liczba zgonów na 1000 ludności) ukształtował się na poziomie 9,91 (w Polsce – również 9,91). Liczba zgonów przypadająca na 1000 mieszkańców miast wyniosła 8,00, a wsi – 12,78. Uwzględniając tylko tereny wiejskie, najwyższy współczynnik umieralności zanotowano w gminie Krynki (34,48), a biorąc pod uwagę wyłącznie miasta – w Surazhu (20,90). Najniższe wartości omawiany wskaźnik przyjął na terenach wiejskich w gminie Jeleniewo (6,02), natomiast analizując tylko obszar miejski – w Czarnej Białostockiej (6,49).

Wśród zmarłych osób przeważali mężczyźni i w 2010 r. stanowili oni 54,3% omawianej populacji (w 2009 r. – 54,9%). Połowa zmarłych osób nie ukończyła 77,7 lat, przy czym dla kobiet wiek środkowy wyniósł 82,0 lat, zaś dla mężczyzn – 72,7 lat. W miastach województwa przeciętny wiek zmarłych osób oszacowano na 75,4 lat, a na terenach wiejskich – 79,4 lat.

W 2010 r. zarejestrowano 54 zgony niemowląt (dzieci poniżej 1 roku życia). W odniesieniu do roku poprzedniego, umieralność niemowląt zmalała do 4,53 zgonów na każde 1000 urodzeń żywych (wobec 4,67 w 2009 r.). W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 4,98.

W województwie podlaskim, podobnie jak w całej Polsce, przyczyną największej liczby zgonów były nadal choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2009 r. spowodowały one ponad 2/3 wszystkich zgonów (w naszym województwie – 67,4%, w Polsce – 71,2%). W omawianym roku choroby układu krążenia stanowiły przyczynę 44,2% ogólnej liczby zgonów na Podlasiu i 46,2% – w kraju. Umieralność w wyniku chorób układu krążenia była zdecydowanie wyższa wśród kobiet niż mężczyzn. W 2009 r. stały się one powodem 49,5% wszystkich zgonów kobiet i 39,8% – mężczyzn. Drugą ważną przyczyną zgonów, tj. choroby nowotworowe w omawianym roku spowodowały 23,2% ogółu zgonów w województwie (w kraju – 25,0%), przy czym wśród kobiet odsetek ten wyniósł 20,9%, a w przypadku mężczyzn – 25,1%. Ważną przyczyną zgonów stanowią też urazy i zatrucia – w 2009 r. były one powodem 7,1% zgonów w województwie podlaskim (w Polsce – 6,3%).

Trwanie życia

W 2009 r. w województwie podlaskim przeciętne trwanie życia wynosiło 71,9 lat dla mężczyzn oraz 81,5 lat dla kobiet. W skali kraju wskaźniki te były niższe i kształtowały się odpowiednio na poziomie 71,5 lat i 80,1 lat. W porównaniu z początkiem lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku trwanie życia mężczyzn wydłużyło się o 4,8 lat, natomiast kobiet – o 4,7 lat (w skali kraju odpowiednio o 5,3 lat i 4,9 lat). W Polsce występuje zjawisko wysokiej nadumieralności mężczyzn, które znajduje również odzwierciedlenie w województwie podlaskim. W 2009 r. różnica między przeciętnym trwaniem życia kobiet i mężczyzn wynosiła w kraju 8,5 lat, zaś w naszym województwie – 9,6 lat.

Perspektywy rozwoju demograficznego – prognoza do 2035 r.¹

Założenia najnowszej prognozy ludności przewidują na najbliższe lata dalszy wzrost współczynnika dzietności (choć nie osiągnie on poziomu gwarantującego prostą zastępowalność pokoleń), spadek umieralności i systematyczny wzrost przeciętnego trwania życia, a także utrzymujące się ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały.

Zgodnie z powyższą prognozą w najbliższych latach można spodziewać się systematycznego zmniejszania się liczby ludności naszego województwa, przy czym tempo spadku będzie coraz większe. W 2020 r. liczba ludności na Podlasiu osiągnie poziom 1153,5 tys. osób, zaś w 2035 r. – 1072,3 tys. osób, zatem w okresie najbliższych 25 lat zmniejszy się o ponad 116 tys. osób. Ubytek ten w prawie 3/5 dotyczyć będzie ludności wiejskiej (odwrotnie niż w Polsce, gdzie przewiduje się, że spadek liczby ludności będzie obserwowany głównie wśród mieszkańców miast).

¹ Źródło: „Prognoza ludności na lata 2008-2035” – GUS, Warszawa 2009

Przewidywane są niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności praktycznie w całym prognozowanym okresie, a będą one dotyczyły głównie:

- starzenia się całego społeczeństwa,
- starzenia się zasobów siły roboczej,
- zmniejszania się liczby i udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej populacji ludności,
- wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego, zwłaszcza grupą wieku poprodukcyjnego.

W okresie którego dotyczy prognoza liczba osób w wieku produkcyjnym będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu się z poziomu 756 tys. w 2010 r. do 603 tys. w 2035 r. Starzenie się społeczeństwa spowoduje znaczące ubytki ludności w wieku mobilnym, a także jej przesunięcie w kierunku niemobilnych grup wieku ludności. O ile w 2010 r. osoby w wieku mobilnym stanowiły 63,1% ogółu ludności w wieku produkcyjnym, to przewiduje się, iż w 2035 r. udział tej grupy wyniesie tylko 51,7%.

*Tabl. 3. Prognoza ludności do 2035 r.
Stan w dniu 31 XII*

Wyszczególnienie	2010 ^a	2015	2020	2025	2030	2035
Ludność ogółem w tys.	1188,3	1169,0	1153,5	1133,4	1105,6	1072,3
miasta	717,8	704,4	702,1	696,2	684,5	668,6
wieś	470,5	464,6	451,5	437,2	421,2	403,7
Ludność – w % ogółem – w wieku:						
0-14 lat	14,8	14,8	15,3	14,9	13,6	12,2
15-64	70,4	69,1	66,4	64,0	63,2	62,9
65 lat i więcej	14,8	16,0	18,2	21,1	23,2	24,9
w tym 80 lat i więcej	4,1	4,6	4,8	4,7	5,7	7,3
przedprodukcyjnym	18,8	18,0	18,1	18,1	16,9	15,4
produkcyjnym	63,6	62,6	59,9	57,5	56,7	56,3
mobilnym	40,2	39,2	36,9	34,0	31,1	29,1
niemobilnym	23,4	23,4	23,0	23,4	25,6	27,1
poprodukcyjnym	17,6	19,4	22,0	24,4	26,4	28,3
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	57	60	67	74	76	78
wiek przedprodukcyjny	30	29	30	31	30	27
wiek poprodukcyjny	28	31	37	43	47	50
Współczynnik dzietności ogólnej:						
miasta	1,22	1,29	1,34	1,37	1,38	1,39
wieś	1,47	1,53	1,52	1,51	1,49	1,47
Przeciętne dalsze trwanie życia:						
mężczyźni	.	72,7	73,8	75,0	76,2	77,5
kobiety	.	81,1	81,7	82,3	83,0	83,7
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały:						
napływ	11731	14733	12133	.	.	.
odpływ	13347	16916	13931	.	.	.
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały:						
imigracja	521	821	1094	.	.	.
emigracja	421	886	528	.	.	.

^a Dane rzeczywiste.